

PAPER DETAILS

TITLE: Kitap İncelemeleri : "The History Of Albania" ve Düşündürdükleri

AUTHORS: Cüneyt AKALIN

PAGES: 0-0

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/36956>

KİTAP İNCELEMELERİ

«THE HISTORY OF ALBANIA» VE DÜŞÜNDÜRDÜ

Asistan C

Kristo Frasheri'nin, «The History of Albania» (a b
Arnavutluk Tarihi adlı kitabı birçok bakımlardan Türk
tarihi ile ilgili çalışma yapanları yakından ilgilendirebi
tap. Eser, iktisat tarihi, siyasi tarih, sosyoloji gibi dall
rarlı bilgilerle dolu. Yazar Kristo Frasheri, 1964 de Ti
lanan kitabında Arnavutluk tarihini bir bütün olarak
Şöyle ki, prehistorik çağlardan başlayan kitap, devrim
navutluk'una kadar uzanıyor. Böylece tarihi maddecil
rettiği bütün toplum tiplerini ve kategorilerini, bunla
dinamiklerini bu küçük ülkenin tarihinde izleyebiliyo

Yazar Kristo Frasheri Arnavutluk halkının demola
delesine büyük katkılarda bulunmuş olan bir ailenin

lumun tarihi gelişme çizgisi o toplumun geleceği. Toplumumuzun tarihi gelişimini izleyip bundan sonuçlar çıkarmaya çalışanların karşılaştıkları şa-ri de «Marksizm ulemalarının» tarihimizi arap sa-ve tarihi gelişim çizgisini iyice karıştırmış olmas-«orijinalligini» arama çabasındaki bazı yazarlar n-ler ki? Sosyalizmin inkarını temellendirmek için g-Despotizmi» tezleri arasından çıkartılan ve Mark-tarzi kavramını yozlaştırarak Marksizme karşı Üretim Tarzi teorileri, İlp teorileri bu icadlardan

Osmanlı-Türk tarihinin açıklanması büyük öl-tarihinden geçer. Balkan tarihçilerinin kendi top-rırken ortaya çıkardıkları bulgular, diğer yanları-lumunun tarihidir. Biz bu tanıtma yazısında Kr-kitabında gözümüze çarpan ve Osmanlı-Türk toplu-toplumsal yapısına ve sınıf ilişkilerine ışık tuttuğ-zi çeken bazı bölümler hakkında bazı kısa açıklan-ya çalışacağız.

I — OSMANLILAR BALKANLARDA

Osmanlı imparatorluğunun Balkanlara girme-yayılması bazı tarihçiler tarafından çok garip şek-dı. «Orijinallik» arama çabasındaki bu tarihçiler,gi boş bir öğreti haline getiren fikirleri üzerinde-tiler. Balkanlar hakkında göre Osmanlıların B-

ARNAVUTLUK'UN TARİHİ

feodalitenin ve birbirine düşmüş olan Balkan devletlerinden yararlanarak Çanakkale Boğazını geçtiler»

Balkanlara geçen Osmanlıların burada kolayca yerleşmelerinin bir sebebi Balkan Devletlerin parçalanmış olmasının anarşik durumu ise, bir diğer sebebi de bazı feodalların boyunduruğunu kolayca kabul etmiş olmasıdır. Osmanlıların, Balkanlardaki Feodaller arasındaki ve bitmez tükenmez çekişmelerden sonuna kadar, hatta bu çelişkileri keskinleştirerek Arnavutluları topyekun direnmekten alıkoymaya çalıştıkları anlaşılmaktadır. Fakat bütün bunlara rağmen bazı Arnavut feodalleri hareketlerini örgütlemişlerdir. Bunlardan en önemlilerinin tarihi kahraman olarak gördükleri (Scander bey) ilerde göreceğiz.

Osmanlılar Balkanlara girdikten sonra bu bölgenin yapısını olduğu gibi bırakmadılar. Büyük ölçüde o bölgenin kat bu değişikliğin anlamı, bazı tarihçilerin zannettiklerini ortadan kaldırmak anlamına gelmedi. Ona yenilerini getirdiler. «Türkler mahalli asillere sahip oldukları toprakları fakat onları vassalliğe indinediler. Onları, Sultan'ın emriyle kabule, yıllık vergi ödemeye ve Sultan'ın çağrılarını ile birlikte sefere katılmaya mecbur tutturlar»

Fakat Osmanlılar bütün Arnavut feodallerine ayni haklar vermediler. Osmanlı hakimiyeti bazı Arnavut feodallarından etti. Arnavutluk'un bazı bölgelerinde, özellikle

Fakat herşeye rağmen Osmanlıların Balkanlarla de karşılaştıklarını belirtelim. Feodal askeri leştirmek için giriştikleri çabalar zaman zaman k raklarından edilen bazı feodallerin ve hatta Osm yapan feodallerle çelişkisi olan feodallerin diren «Bazı durumlarda köylüler Türk eminlerini öldür rin köylerine yerleşmelerine engel oldular».⁴ Örneğ nit adlı bir feodalin yönetiminde köylüler silaha leri öldürerek bir süre için bölgelerini kurtardılar kaç yıl uğraştıktan sonra bu isyanı kanlı bir şekild

Merkezi Osmanlı feodalitesinin bütün baskıla navutların Osmanlılara karşı topyekun direnmem başlı sebebi, kendi aralarındaki bitmez tükenmez çekişmelerin bir ara üstesinden gelen ve Arnavutlu köylüleri kendi etrafına toplayan Scanderbeg O önemli başarılar elde etti. Scanderbeg 1443 de gene yı yönetiyor. Osmanlı imparatorluğunu çok uğraştı senelerden sonra, bazı Arnavut feodallerinin Osm sayesinde bastırılıyor. Bütün bu isyanlar Merkezi tesi tarafından kana boğuluyor. Boğan feodalite, ve köylülerdir. O yıllarda durum bugün bir tarihc nin tam tersidir : «Fatih'in son çağına kadar, Osm kın emrinde sorumluluk taşıdı».⁵

Scanderbeg'in Merkezi Osmanlı feodalitesine liği yapan Arnavut feodallerine karşı yürüttüğü mi ri alabildiğine yüceltmekte ve övmektedir. Scand navutluk'da milli bir kahraman olarak anılmakta

II — II. *Meşrutiyet ve Arnavutluk*

19. yüzyılda Arnavutluk'da, Osmanlı boyunduruğundan milliyetçi kurtuluş hareketi, bütün Balkanlarda olduğu gibi başladı. Arnavutlar Balkanlarda ve Avrupa'da cereyan eden olaylar ve bu olayları izleyen anlaşmalar vesilesi ile Osmanlı imparatorluğundan ayrılmaya çalıştılar. Fakat büyük devletlerin Osmanlı imparatorluğuna karşı izledikleri ve Balkanlardaki denge hesapları Arnavutların isteğini karşılamasını hep erteledi.

20. yüzyılın başında Arnavut milliyetçileri ile başlayan bir siyasi hareket görmeye başlıyoruz. Bunlar İttihat ve Terakki hareketi olarak teşkilatlanmışlardır. Sultan II. Abdülhamit'e karşı Arnavut milliyetçileri girmeye çalıştılar. Genç-Türklerin II. Abdülhamit'i devrimini devirerek Anayasal meşrutî rejime geçeceklerini milliyetlere bölgesel muhtariyet tanıyacaklarını ve Arnavutlara çok cazip geldi. İlerici Arnavut liderleri bu vaatlerini önemsemiyorlardı. «Sami Frasheri ve dağcı Kemal ... Genç-Türklerin anayasaları ile feodalizmine yerine Osmanlı Diktatörlüğünü geçirmekten başka bir şey istemiyorlardı ve muhtariyet vaatlerinin tam bir sahtelik olduğunu söylüyorlardı».⁷ Buna rağmen İttihat ve Terakki'nin idaresinden ve mutlakiyetten nefret eden subaylar ve öğrenciler arasındaki örgütlü faaliyeti sempati topluyordu.

1908 Temmuzunda Genç-Türklerin II. Abdülhamit'i devrimini devirerek Anayasal meşrutî rejime geçeceklerini milliyetlere bölgesel muhtariyet tanıyacaklarını ve Arnavutlara çok cazip geldi.

lerine dair Firzovik'ten Yıldız'a 180 imzalı bir tel Osman Nuri Ahmet Refik, *Abdülhamit'i Sani ve c. 3. S. 1135-41*; Yusuf Hikmet Bayur, *Türk İnkıla s. 197-200*; *The Times*, 14, 21 Temmuz 1908 günü

Arnavutların, II. Meşrutiyet'in ilânından so bazı olaylara da aktif olarak katıldıkları iddia e bazı tarihçiler Arnavut milliyetçilerinin 31 Mart tıklarını da iddia etmiştir. Sina Akşin kitabında b lica yer vermektedir : «Abdülhamit'e göre olayda oynamış 2 kişiden biri olan Berat mebusu İsmail Askeri hareketin başındaki Hamdi çavuş da öyley

Olayın düşündürücü yanı şudur; Arnavutlar 31 Mart gibi taban tabana zıt iki olaya nasıl karış rutiyete katılmalarını Kristo Frasheri Arnavutları leri ile izah etmektedir. Acaba Arnavutların 31 Ma liyetçiliğinin rolü var mıdır? Bazı yazarlara göre hat ve Terakki'nin merkeziyetçi ve Türkleştirici ken Arnavutların bir ayaklanması idi.¹¹ II. Meşru navut milliyetçilerinin tutumlarının değişmesi ve maları şöyle izah edilebilir: «İttihat ve Terakki he liyetlere ses çıkarmıyordu. Fakat fırsat bulduğ Arnavutları olmaları üzere bunları kısıtlama yolu diliyordu. Hem bu ihtimali önlemek, hem de dal bestlik ile milliyetçi hareketi yürütmek için ader ği kabul etmiş olan Ahrarın İktidara hakim olm yetçilerinin çıkarına uygundu».¹²